

Maak gymlessen waardevol

Tijdens het schrijven van mijn afstudeeronderzoek kwam ik erachter wat zinnig onderwijs eigenlijk inhoudt. Onderwijs is pas zinnig als het zich in dienst stelt van leerlingen. Maar hoe ziet dat eruit? En wat kun je doen zodat leerlingen het onderwijs als zinnig ervaren?

Door: Maarten Buijsman

Soms krijgen we artikelen binnen van net afgestuurde collega's die opvallend zijn. Dit is er zo een. Uit het hart geschreven. Hij denkt na over de waarden in ons vak.

Zinnig onderwijs

Wat zinnig is en hoe iets zinnig kan worden leerde ik van de filosofen Comte-Sponville en Ferry. Zij onderzochten dit belangrijke vraagstuk in hun boek *Van wijsheid tot schoonheid – een dialoog over tien actuele kwesties* (2000). Op een logische wijze beredeneren zij in dat boek dat zin alleen mogelijk is in relatie tot iets of iemand anders. Dit veronderstelt dat zin niet absoluut is, maar relatief, en geen wezen maar een ontmoeting is. Dit aannemende heeft onderwijs-op-zich geen zin. Voor leerlingen is onderwijs pas zinnig als het zich in dienst stelt van leerlingen. Stel, je wilt starten met de uitleg van de gymlessen terwijl er nog een paar leerlingen zitten te praten, dan is het dus wijs om die leerlingen aan te spreken, niet omdat jij wilt dat ze stil zijn, maar omdat de rest van de klas wil dat ze stil zijn. Op die manier maak je het onderwijs zinnig voor leerlingen.

Gemotiveerde leerlingen door achterliggende waarden te ontluiken

Voor menig docent blijft het een kunst om leerlingen *intrinsiek* te motiveren voor school en voor het vak lichamelijke opvoeding. Vaak door middel van straffen en belonen worden er normen en regels gehanteerd. De meeste leerlingen doen wat er gevraagd (geëist) wordt en leren een aantal nieuwe vaardigheden. Maar, geen één van hen haalt het beste uit zichzelf naar boven. Dit komt doordat zij allemaal worden gedreven door externe factoren. Enkele voorbeelden zijn: een regel die hen wordt opgelegd, het oordeel van hun klasgenoten of het competitieve gehalte van de les.

Door de waarde, die schuilt achter een regel of norm, te ontluiken kunnen leerlingen meer intrinsiek gemotiveerd worden. Een (spel) regel kan zo verinnerlijkt/begrepen worden omdat er besef ontstaat over de functie daarvan. Leerlingen voeren de regels dan niet meer uit omdat het zo moet of hoort maar omdat ze het zelf zo willen. Ze erkennen immers het belang van de waarde waarvoor de regel is opgesteld.

Mits ze het belang ook daadwerkelijk erkennen en daar mee instemmen! Het kan natuurlijk ook zijn dat leerlingen het belang wel zien maar andere belangen voorop stellen. Zoals een groep jongens die tijdens een voetballes liever met en tegen anderen spelen van hetzelfde niveau, zodat ze succesbeleving ervaren en hun eigen vaardigheid verbeteren. Terwijl ze ook het belang zien om minder vaardige klasgenoten te coachen en op te nemen in een team, waardoor de minder vaardige leerlingen zich erkend zullen voelen als persoon. In dat geval kan er discussie ontstaan over het belang van de waarden achter de regels. In het gegeven voorbeeld betreft het de regel om met heterogene of homogene teams te spelen. Die discussie is eveneens zinnig. Want door die discussie kunnen leerlingen worden overtuigd van de waarden die jij belangrijk acht, of jij wordt overtuigd door de leerlingen en past de betreffende regel aan. In beide gevallen worden leerlingen meer intrinsiek gemotiveerd omdat zij de regel zelf willen toepassen.

FOTO: JACQUELINE TANGELDER

Contact:

maarte26@hotmail.com

In dienst van de leerlingen

Let wel, de waarde die achter een regel schuilt moet te allen tijde (ook) in dienst staan van de leerlingen. Staan de waarden voornamelijk in dienst van de lesgever of school dan zijn de lessen minder zinvol voor de leerlingen. Immers, het verwezenlijken van die waarden heeft dan letterlijk meer zin voor de lesgever of school. Leerlingen zullen dan extrinsiek gemotiveerd worden. Een typische regel die voornamelijk in dienst staat van de leraar is bijvoorbeeld dat leerlingen die zonder acceptabele reden te laat komen niet meer mee mogen gymmen en zich de volgende dag om 8.00 uur op school moeten melden. Want de dienst die hiermee aan de leraar/school wordt gegeven – ordehandhaving – is vaak vele malen groter dan wat leerlingen hiervan opsteken. Ze worden door die regel vaak meer extrinsiek gemotiveerd voor school. Want ze denken ik wil op tijd komen op school omdat ik me anders de volgende dag moet melden om 8.00 uur. Terwijl een intrinsieke motivatie van een leerling zou kunnen zijn dat hij op tijd wil komen omdat hij wil leren en/of de les voor andere leerlingen niet wil verstoren. Als docent is het dus belangrijk om de waarden, die schuilen achter de regels, zoveel mogelijk aan te duiden.

Geef ook inzicht in de normen van een groep!

Betreffende de normen die heersen in de klas, de school of bepaalde groepen kan het leerlingen ook ontzettend helpen als er meer inzicht wordt gegeven in de waarden van de normen die heersen. Dit kun je bij leerlingen stimuleren door onder andere uit te leggen dat velen ergens bij willen horen omdat ze daardoor aandacht en waardering krijgen. Louter vanwege die behoefte aan aandacht en waardering zullen ze zich gaan gedragen naar de normen van de groep. Men gaat bepaalde kleding dragen, een mening hebben over anderen, wel of juist niet roken, enzovoort. De beschouwing van de normen kan hierdoor dusdanig veranderen dat zij daar nauwelijks meer op een negatieve manier door beïnvloed raken. Ze leren namelijk dat de norm van een groep veelal ontstaat naar aanleiding van de behoefte aan aandacht en waardering. Maar hoe belangrijk vinden ze eigenlijk de waardering en aandacht van

mensen die respectloos zijn? Respect betekent immers begrijpen hoe de ander is (re = de ander; spect = zien, kijken) en mensen die vanwege de aandacht en waardering bepaalde normen uitdragen doen vaak geen moeite om de ander te begrijpen.

Zodra leerlingen dit soort vragen gaan stellen aan zichzelf ontdekken ze de waarden die schuilen achter bepaalde normen en gedrag. Ze zullen uiteindelijk niet meer bang zijn te worden uitgelachen door klasgenoten als ze iets fout doen omdat ze daar een andere betekenis aan hebben gegeven. Met andere woorden: het voldoen aan de norm van de anderen vinden zij niet belangrijk omdat ze hun eigen waarden en normen naleven.

Samenvatting

Om voor leerlingen zinvol onderwijs te creëren zal het onderwijs in dienst moeten staan van leerlingen. Dit kan door de regels en de lesinhouden aan te passen op de behoeften van leerlingen, zodanig dat leerlingen hierdoor meer intrinsiek gemotiveerd worden voor school. Daarbij kan het bijzonder veel helpen om de waarden achter de regels en lesinhouden te ontluiken. Want op die manier beseffen leerlingen het belang daarvan. Mochten zij desondanks andere belangen voorop stellen dan ontstaan er mogelijkheden voor nuttige discussies. Verder zullen leerlingen het onderwijs nog zinvoller beschouwen wanneer zij worden gestimuleerd om voor zichzelf te denken. Want leerlingen die voor zichzelf denken hoeven het oordeel van anderen niet te vrezen en worden daardoor dus ook niet beperkt.

Bronnen

Comte-Sponville, A. & Ferry, L. (2000). Het zoeken naar de zin: Een illusie? *Van wijsheid tot schoonheid. dialoog over tien actuele kwesties* (T. Buckinx Trans.). (pp. 279-289). Rotterdam: Lemniscaat.
Stevens, L., Beekers, P., Evers, M., Wentzel, M. & Werkhoven, W. v. (2005). In Stevens L. (Ed.), *Zin in school* (3rd ed.). Amersfoort: CPS.

Maarten Buijsman is in 2013 afgestudeerd aan de ALO in Amsterdam, werkzoekende en woonachtig in Delft. ◀

Oproep

In *Lichamelijke Opvoeding 7* van dit jaar stond een artikel over ICT en bewegingsonderwijs.

Afgelopen zomer heeft onze schooldirectie (Maaswaalcollege, Wijchen) samen met een 'echo-reductie wand' een 70 inch tv-scherm laten inbouwen. Het scherm wordt beschermd door gepantserd glas. Via apple-tv streamen we beelden van een Ipad rechtstreeks naar het tv-scherm.

Doel van deze de opstelling:

- het vastleggen van een digitaal vakwerkplan
- wat een leerling moet kunnen voor welk cijfer vastleggen op videovoorbeelden

- zichtbaar maken van normeringen
- ondersteuning bij theorielessen BSM
- werken met allerlei hulp-apps
- voorbeelden van internet (youtube) gebruiken.

We zijn benieuwd of er meerdere vaksecties zijn die met een dergelijke opstelling werken en hoe zij deze gebruiken (delen van kennis)?

Wij zijn ook bereid een 'demo' te laten zien om collega's te inspireren!

Contact: k.verhoeven@maaswaalcollege.nl